Griffienummer	2026-V048
Datum indiening	2-11-2026
Beantwoordingstermijn	

Schriftelijke vragen als bedoeld in artikel 34 van het Reglement van Orde
Deze vragen worden gesteld om een politiek oordeel van het college of de burgemeester te vragen over een aangelegenheid die tot hun bevoegdheid behoort.

Onderwerp: Vragen Nota reserves en voorzieningen Commissie II Samenleving & Bestuur 28 oktober 2026

Geacht college (Geachte burgemeester),

Hierbij op verzoek van de wethouder onze vragen uit de commissie. Vanwege tijdgebrek hebben wij de antwoorden niet in de vergadering ontvangen. Dus daarom deze nu schriftelijk.

Vragen:

1. PRO vraagt zich af of de ondergrens van € 5 miljoen daarmee nog passend is bij de omvang van de reserve en de financiële risico's? Is het wenselijk om de ondergrens periodiek te indexeren? Bijvoorbeeld eens per vijf jaar, zodat deze blijft aansluiten bij de financiële ontwikkelingen van Hattem en de inflatie.
   Graag horen wij hoe College hierover denkt. 5 miljoen vandaag heeft niet dezelfde waarde als 5 miljoen over b.v. 5 jaar.

Het College onderschrijft de constatering dat € 5 miljoen vandaag niet dezelfde waarde vertegenwoordigt als € 5 miljoen over enkele jaren. Om te voorkomen dat de minimale algemene buffer in reële termen geleidelijk afneemt, staat het College positief tegenover een jaarlijkse aanpassing van deze ondergrens.
Daarbij kan worden gedacht aan een jaarlijkse indexatie op basis van een objectieve prijsindex. De precieze systematiek en het moment van indexeren kunnen daarbij nog nader worden bepaald.
Een jaarlijkse indexatie vervangt echter niet de inhoudelijke beoordeling van de benodigde weerstandscapaciteit. De Algemene Reserve wordt in de Nota Reserves en Voorzieningen 2026 bewust beoordeeld aan de hand van een combinatie van:

- *de minimale algemene buffer;*
- *de weerstandsratio;*
- *het actuele risicoprofiel; en*
- *de financiële positie van de gemeente.*

De weerstandsratio van 1,4 blijft daarbij de streefwaarde. Een wijziging van het risicoprofiel of de financiële positie kan aanleiding zijn om de minimale buffer sterker of juist anders aan te passen dan uitsluitend uit de jaarlijkse indexatie zou volgen.
Het College kan zich daarom vinden in de lijn om de minimale algemene buffer van € 5 miljoen jaarlijks te indexeren en daarnaast periodiek inhoudelijk te blijven beoordelen of deze buffer, in samenhang met het risicoprofiel en de weerstandsratio, nog passend is.

2. Blij beslispunt 4 staat dat middelen boven de minimale algemene buffer vrij aanwendbaar zijn, voor zover de raad daartoe besluit en o.a. de weerstandsratio en financiële positie dit toelaat.

Wethouder, h**oe wordt dit in de praktijk beoordeeld? Is een weerstandratio van 1,4 hierbij het uitgangspunt? Hoe wordt er omgegaan met de inzet van middelen wanneer de ratio (zoals nu) onder de streefwaarde van 1,4 ligt?**

De weerstandsratio van 1,4 geldt als streefwaarde en is daarmee een belangrijk uitgangspunt bij de beoordeling of middelen uit de Algemene Reserve kunnen worden ingezet. Het is echter geen absolute grens waaronder geen enkele onttrekking mogelijk is.
In de Nota Reserves en Voorzieningen is gekozen voor een gecombineerde beoordeling. Bij een voorgenomen onttrekking wordt gekeken naar:

- *de omvang van de Algemene Reserve ten opzichte van de minimale algemene buffer;*
- *de weerstandsratio na de voorgenomen onttrekking;*
- *het actuele risicoprofiel;*
- *de overige financiële positie van de gemeente.*

Voor Hattem geldt dat een weerstandsratio tussen 1,0 en 1,4 als voldoende wordt beschouwd, maar dat versterking van de weerstandscapaciteit in die situatie wenselijk blijft. Bij een ratio van 1,4 of hoger is het weerstandsvermogen ruim voldoende. Bij een ratio lager dan 1,0 is de beschikbare weerstandscapaciteit onvoldoende om de geïnventariseerde risico's op te vangen en zijn herstelmaatregelen noodzakelijk.
Omdat de huidige ratio onder de streefwaarde van 1,4 ligt, is terughoudendheid bij nieuwe onttrekkingen aan de Algemene Reserve het uitgangspunt. Een onttrekking is daarmee niet op voorhand uitgesloten, maar vraagt een expliciete afweging door de raad. Daarbij moet inzichtelijk worden gemaakt wat de onttrekking betekent voor de Algemene Reserve, de weerstandsratio en de mogelijkheid om de actuele risico's op te vangen.
Wanneer de Algemene Reserve onder de minimale algemene buffer komt of de weerstandsratio onder de streefwaarde van 1,4 ligt, is de beleidslijn dat het financieel beleid wordt gericht op het versterken van de Algemene Reserve en/of de beschikbare weerstandscapaciteit. Positieve rekeningresultaten, vrijval van reserves en incidentele meevallers kunnen daarbij worden ingezet om de financiële buffer weer te versterken.

3. Bij beslispunt 8 wordt voorgesteld de egalisatiereserve rioolrecht op te heffen en het saldo van € 386.000 toe te voegen aan de Algemene Reserve. Ook geldt dit voor de egalisatiereserve afvalstofheffingen met een bedrag van € 173.200 naar de Algemene Reserve. De voorzieningen voor deze heffingen worden gebruikt om de voor- en nadelen op de vangen.

De egalisatiereserves rioolrecht en afvalstoffenheffing worden opgeheven omdat zij niet langer het aangewezen instrument zijn om toekomstige voor- en nadelen binnen deze heffingen te verwerken.

Voor beide heffingen zijn inmiddels voorzieningen aanwezig. Middelen die via de rioolheffing of afvalstoffenheffing worden ontvangen en beschikbaar moeten blijven voor het doel waarvoor de heffing is opgelegd, worden via deze voorzieningen verantwoord. De voorzieningen kunnen daarmee worden ingezet om toekomstige voor- en nadelen binnen de betreffende heffing op te vangen.

Het bestaande saldo van de Egalisatiereserve rioolrecht van € 386.000 en het saldo van de Egalisatiereserve afvalstoffenheffing van € 173.200 maken deel uit van het eigen vermogen van de gemeente. Voor de rioolreserve zijn geen claims in het meerjarenperspectief aanwezig waarvoor de reserve afzonderlijk in stand moet worden gehouden. Het saldo van de afvalstoffenreserve wordt niet meer als door derden beklemd aangemerkt. Daarom wordt voorgesteld beide reserves op te heffen en de saldi toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Dit betekent niet dat de gemeente geen mogelijkheid meer heeft om tarieven te egaliseren. Toekomstige voor- en nadelen binnen de riool- en afvalstoffenheffing worden verwerkt via de betreffende voorzieningen. Daarnaast kan de raad, wanneer zij dat wenselijk acht, altijd besluiten om algemene middelen in te zetten bij de integrale afweging over de hoogte van de tarieven.

4. **Wethouder graag willen wij helder krijgen waarom de vrijvallende bedragen niet rechtstreeks aan de betreffende voorzieningen worden toegevoegd.**

De vrijvallende bedragen worden niet rechtstreeks toegevoegd aan de voorzieningen, omdat een voorziening niet naar vrije keuze kan worden gevuld. De omvang van een voorziening moet aansluiten bij middelen of verplichtingen waarvoor op grond van het BBV een specifieke bestedingsverplichting bestaat.
De huidige egalisatiereserves rioolrecht en afvalstoffenheffing zijn bestemmingsreserves en maken daarmee onderdeel uit van het eigen vermogen van de gemeente. Voor de rioolreserve zijn geen claims in het meerjarenperspectief aanwezig waarvoor deze reserve afzonderlijk in stand moet worden gehouden. Voor de afvalstoffenreserve is vastgesteld dat het bestaande saldo niet meer als door derden beklemd wordt aangemerkt. Daarom kunnen deze saldi vrijvallen naar de Algemene Reserve.
De voorzieningen hebben een andere functie. Daarin worden middelen verantwoord die daadwerkelijk via de rioolheffing of afvalstoffenheffing zijn ontvangen en die nog beschikbaar moeten blijven voor het doel waarvoor de betreffende heffing is opgelegd. Deze middelen zijn niet vrij besteedbaar.
Het rechtstreeks overhevelen van de oude reservesaldi naar de voorzieningen zou betekenen dat algemene gemeentelijke middelen alsnog als specifiek gebonden middelen worden aangemerkt, zonder dat daar op dit moment een BBV-grondslag of concrete verplichting voor bestaat.
Dit laat onverlet dat de raad kan besluiten algemene middelen in te zetten voor bijvoorbeeld tijdelijke demping van de riool- of afvalstoffenheffing. Dat vraagt dan om een afzonderlijke begrotings- of raadsbeslissing en staat los van de omvang van de voorzieningen.

5. Ook bij de reserve volkshuisvestigingsdoeleinden (beslispunt 9) vragen wij om nadere toelichting. Het voorstel is om deze reserve op te heffen en het saldo van € 200.500 toe te voegen aan de Algemene Reserve, terwijl voor de jaren 2027-2030 een claim van in totaal € 50.000 wordt opgenomen uit de Algemene Reserve voor het Programma wonen. **Waarom wordt de reserve volledig opgeheven als er hier nog middelen voor nodig zijn? Is het vanuit transparantie en financiële sturing niet logischer om deze middelen gedeeltelijk beschikbaar te houden vanuit de bestemmingsreserve?** Graag horen we hoe het college deze keuze afweegt.

Het College onderschrijft dat voor het Programma Wonen voor de jaren 2027 tot en met 2030 een claim van in totaal € 50.000 bestaat. Er is daarmee wel een concrete verwachte besteding, maar niet voor het volledige saldo van de huidige Reserve volkshuisvestingsdoeleinden van € 200.500.
Bij de actualisatie is beoordeeld of het nodig is hiervoor de bestaande, breed geformuleerde bestemmingsreserve van € 200.500 in stand te houden. De reserve staat al geruime tijd nagenoeg op hetzelfde niveau en de eerder beoogde bestedingen hebben niet geleid tot concrete onttrekkingen. Buiten de genoemde claim van € 50.000 zijn op dit moment geen concrete verplichtingen of bestedingsclaims bekend waarvoor de reserve afzonderlijk moet worden aangehouden.
Daarom wordt voorgesteld de reserve volledig op te heffen en het saldo toe te voegen aan de Algemene Reserve. De claim van € 50.000 voor het Programma Wonen blijft daarbij expliciet

bestaan en wordt voor de jaren 2027 tot en met 2030 op de Algemene Reserve gelegd. Daarmee blijft deze verwachte inzet financieel herkenbaar, zonder hiervoor een afzonderlijke bestemmingsreserve in stand te houden.
Een alternatief zou zijn om € 50.000 in de bestemmingsreserve te laten staan en € 150.500 vrij te laten vallen. Dat is financieel mogelijk. In de nota is echter gekozen voor het uitgangspunt om het aantal afzonderlijke reserves te beperken en concrete incidentele claims waar mogelijk via de Algemene Reserve en de reguliere P&C-cyclus te verwerken.
De keuze is daarmee vooral een keuze in de wijze van financiële sturing en presentatie; de claim van € 50.000 voor het Programma Wonen vervalt niet door het opheffen van de reserve.

6. Op pagina 40 van de Nota staat dat de verliesvoorziening voor de grondexploitatie WZZ Geldersedijk noodzakelijk blijft, zolang een verwacht nadelig resultaat bestaat**.**
   Dat roept de vraag op of voor deze grondexploitatie inderdaad een verlies wordt voorzien, wat daarvan de oorzaak is en hoe groot dit verlies naar verwachting is.

Ja. Voor de grondexploitatie Woonzorgzone Geldersedijk wordt op basis van de actuele grondexploitatie een nadelig resultaat verwacht. Om die reden is op grond van het BBV een verliesvoorziening gevormd. De stand van deze voorziening bedraagt per 1 januari 2026 € 1.587.334 en is bedoeld om het op dat moment voorziene verlies op de grondexploitatie af te dekken.
Een belangrijke factor is de onzekerheid over de planning en voortgang van de ontwikkeling. De procedure bij de Raad van State heeft tot vertraging en onzekerheid geleid. Vertraging kan financiële gevolgen hebben doordat kosten langer doorlopen, kosten kunnen stijgen en opbrengsten later worden gerealiseerd.
De Nota Reserves en Voorzieningen bevat geen nadere uitsplitsing van de afzonderlijke financiële oorzaken waaruit het actuele verwachte verlies van € 1.587.334 is opgebouwd. Die onderbouwing maakt onderdeel uit van de periodieke actualisatie van de grondexploitatie.
De grondexploitatie wordt jaarlijks bij de jaarrekening geactualiseerd. Daarbij wordt ook de hoogte van de verliesvoorziening opnieuw beoordeeld. Neemt het verwachte verlies toe, dan moet de voorziening worden aangevuld. Neemt het verwachte verlies af, dan kan het betreffende deel van de voorziening vrijvallen.
De voorziening blijft daarmee alleen in stand voor zover op basis van de actuele grondexploitatie daadwerkelijk een verlies wordt verwacht.

7. Bij de voorziening voor onmisbare verordeningen wordt een saldo van € 55.856 genoemd, zonder dat er een plafond is opgenomen. **Vraag? Op basis van welke criteria wordt de benodigde omvang bepaald? En kunt u voorbeelden noemen van die oninbare posten?**

De Voorziening oninbare vorderingen kent bewust geen vast plafond. De benodigde omvang wordt jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening bepaald op basis van de openstaande vorderingen en het risico dat deze niet of niet volledig worden geïnd.
Daarbij wordt onder meer gekeken naar de ouderdom van de openstaande vorderingen. Daarnaast worden specifieke omstandigheden meegewogen, zoals betalingsregelingen, lopende bezwaren, faillissementen, de stand van invorderingstrajecten en andere signalen die van invloed zijn op de verwachte invorderbaarheid.
Op basis van deze beoordeling wordt bepaald welk deel van de openstaande vorderingen naar verwachting niet zal worden ontvangen. De voorziening wordt vervolgens op dat bedrag afgestemd. Neemt het risico op oninbaarheid toe, dan wordt de voorziening verhoogd. Neemt het risico af, dan kan een deel van de voorziening vrijvallen. Vorderingen die definitief oninbaar blijken te zijn, worden ten laste van de voorziening afgeboekt.

De stand van de voorziening van € 55.856 per 1 januari 2026 is dus geen beleidsmatig vastgesteld maximumbedrag, maar de uitkomst van deze beoordeling van de openstaande vorderingen.
De Nota bevat geen overzicht van individuele oninbare vorderingen of debiteuren. Voorbeelden van situaties die bij de beoordeling een rol kunnen spelen zijn een vordering op een partij in faillissement, een langdurig openstaande vordering waarvoor het invorderingstraject weinig verhaal biedt of een vordering waarvoor een betalingsregeling loopt en onzekerheid bestaat over volledige betaling. Vanwege het karakter van deze informatie worden individuele debiteuren niet in de Nota Reserves en Voorzieningen opgenomen.
Vorderingen op debiteuren werk en inkomen kennen overigens een afzonderlijke werkwijze: deze worden individueel beoordeeld en op de balans gewaardeerd tegen de verwachte invorderbare waarde.

8. **Tot slot zou de fractie van PRO graag horen in hoeverre de voorgestelde aanpassingen voorkomen uit landelijke regelgeving en waar Hattem eigen beleidskeuzes maakt?**

De Nota Reserves en Voorzieningen 2026 bevat zowel aanpassingen die voortvloeien uit landelijke regelgeving en de richtlijnen van de Commissie BBV als keuzes waarvoor de gemeenteraad van Hattem zelf beleidsruimte heeft.

Landelijke regelgeving en BBV-richtlijnen
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bepaalt onder meer het onderscheid tussen reserves en voorzieningen en de wijze waarop deze financieel moeten worden verwerkt. Voor voorzieningen is de gemeentelijke beleidsvrijheid beperkt: een voorziening moet worden gevormd wanneer daarvoor op grond van het BBV een verplichting, risico, toekomstige kostenpost of specifieke bestedingsverplichting bestaat.
Dit speelt bijvoorbeeld bij:

- *de verwerking van voor- en nadelen binnen de rioolheffing en afvalstoffenheffing via voorzieningen;*
- *de voorwaarden waaronder onderhoudsvoorzieningen mogen worden gevormd;*
- *de verliesvoorziening voor de grondexploitatie WZZ Geldersedijk, waarvoor een verwacht verlies direct financieel moet worden verwerkt;*
- *voorzieningen voor verplichtingen en risico's, zoals wethouderspensioenen, verlofsparen en oninbare vorderingen.*

Ook de keuze om geen rente aan reserves en voorzieningen toe te voegen sluit aan bij de aanbevelingen van de Commissie BBV.

Lokale beleidskeuzes van Hattem
Bij reserves heeft de gemeenteraad aanzienlijk meer beleidsruimte. Reserves behoren tot het eigen vermogen en de raad bepaalt in beginsel het doel, de omvang, de voeding en de wijze waarop deze middelen kunnen worden ingezet.
Tot de eigen beleidskeuzes in deze nota behoren onder meer:

- *het samenvoegen van de Algemene reserve vaste buffer en de Algemene reserve vrij aanwendbaar tot één Algemene Reserve;*
- *het hanteren van een minimale algemene buffer van vooralsnog € 5 miljoen;*
- *het hanteren van een weerstandsratio van 1,4 als streefwaarde;*

- *de keuze om de Algemene Reserve te beoordelen op basis van een combinatie van buffer, weerstandsratio, actueel risicoprofiel en financiële positie;*
- *het instellen van één Algemene bestemmingsreserve voor budgetoverhevelingen;*
- *het opheffen van de Reserve volkshuisvestingsdoeleinden en het afzonderlijk zichtbaar houden van de claim van € 50.000 voor het Programma Wonen;*
- *het vaststellen van een bodem van € 150.000 en een plafond van € 500.000 voor de Reserve maatschappelijke opvang en beschermd wonen;*
- *het handhaven van specifieke bestemmingsreserves, zoals voor grondexploitaties en opvang van Oekraïners;*
- *het instellen van de Reserve afkoop onderhoud sportaccommodaties recht van opstal.*

Samengevat:
de landelijke regels bepalen vooral wanneer sprake moet zijn van een voorziening en hoe middelen financieel moeten worden verantwoord. De keuzes over het gewenste niveau van de Algemene Reserve, de streefwaarde voor het weerstandsvermogen en het wel of niet aanhouden van afzonderlijke bestemmingsreserves zijn in belangrijke mate lokale beleidskeuzes van de gemeenteraad.
De Nota Reserves en Voorzieningen geeft daarmee enerzijds uitvoering aan de actuele BBV-regels en anderzijds invulling aan de lokale financiële beleidsruimte van Hattem.

In afwachting van uw beantwoording,

Met vriendelijke groet,

Jaap van Tiel PRO

Antwoord(en):

1. …
2. …